

Ivan Cankar
MARTIN KAČUR

1. V katero literarno vrsto sodi delo? Značilnosti vrste!

Cankar je zelo nihal pri oznaki tega dela med romanom in povestjo, vendar pa je meni veliko bolj všeč oznaka romana, saj naj bi bilo to drugo Cankarjevo največje delo. Za roman je značilno daljše pripovedno besedilo, v katerem se glavna oseba skozi zgodbo srečuje z mnogimi stranskimi osebami in se znajde v različnih situacijah. Bolj natančno bi ga uvrstila v realistični roman, saj so posamezni dogodki in situacije zelo dobro predstavljeni in opisani. Opis oseb je natančen prav tako tudi njihove kretnje tekom dogodka.

2. Kratka vsebina!

Roman se začne v poštni gostilnici, kjer Kačur spozna debelega zapoljskega zdravnika. Skupaj se odpravita v Zapolje, o katerem je dobil Martin od zdravnika veliko navkov, ki jih pa seveda ni upošteval. Iz Kotline je bil poslan v Zapolje, saj se je tam kot učitelj sprl z županom. Ko je prispel na svoj cilj, je spoznal še hinavskega župana, župnika, ki sta mu zabičala naj ne povzroča raznih nemirov in pa nadučitelja. Vmes je spoznal še Minko, ki je delala v gostilni v Bistri, kamor je Kačur redno zahajal. Videl jo je že med vožnjo v Zapolje in že takrat mu je bila zelo všeč, kmalu pa se je tudi zaljubil v njo. Martin je bil še mlad nadobudnež, ki je želel spremeniti svet ob nepravem času, zato je bil kmalu, zaradi nagovarjanja ljudi, premeščen v Blatni dol.

Takoj je dojel da je bila to za njega največja možna kazen, saj so bili vsi ljudje neizobraženi in po njegovem mnenju neumni kmetje, katerih se ni dalo nič naučiti. Kmalu se je tudi poročil s Tončko, ki je ni ljubil in še isto noč dojel, da je naredil veliko napako. Pisal je tudi prijatelju Ferjanu, učitelju iz Zapolja, ki je prišel na njegovo poroko. Kačur je izvedel, da se je učitelj pred njim obesil. Martin se temu ob prihodu ni čudil. Čez nekaj časa pa se je privadil na tako življenje in postal pijanec, ki je pretepal svojo ženo.

Zato je bil presenečen, ko so po desetih letih ugodili njegovi prošnji po premestitvi, ki jo je redno pisal, vendar proti koncu bolj iz navade kot pa želje. Tako se je z ženo in tremi otroci odpeljal v Laze, čisto novi svet, od katerega so pričakovali boljše življenje. Kačur pa na naprednejši svet ni bil pripravljen in zaradi klečeplazenja so ga zasmehovali zato je pogosto zahajal p zakotno krčmo, kjer se je počutil domače in se ga napil. Kot nadučitelj pa je prišel v Laze njegov prijatelj Ferjan, ki je bil nekdanji zelo ponižen. Kačur je v njem sedaj videl tatu, saj je menil, da bi moral biti on nadučitelj in ne Ferjan zato sta se tudi sprla in prijateljstvo se je končalo. Sprl se je tudi z ženo, ki ga je varala z veliko ljudmi, med drugimi tudi s Ferjanom že na dan poroke Martina in Tončke. Kot vrhunec vsega hudega pa mu umre še edini sin, katerega je imel rad, Lojze zaradi bolezni. Ostali člani družine pa se še zmenili niso za njegovo smrt. Takrat je kar odšel od hiše brez slovesa zadovoljen, da bo končno sam, ko pade in umre.

3. Naštetje glavnih oseb in jih označi!

Martin Kačur – na začetku zelo odločen optimistični idealist, ki je želel spremeniti svet, kasneje pobožen, po izgledu zelo star pijanec. Bil je zelo veselega srca, naieven, ambiciozen in ponosen, dokler ni prišel v Blatni dol, kjer mu je »blato zalilo srce« in kasneje ni bil več sposoben biti srečen. Zaprl se je vase in postal oropel in nemoralen. Tudi ko so ga premestili v Laze, je bil nesrečen, mrk, pust in brez volje, saj se je

privadil na tist način življenja in se prilagodil zahtevam nadrejenih in žene in je zatiral napredek, ki je bil pa v Lazah več kot dobrodošel.

Tončka – Kačurjeva lepa in na začetku živahna žena, lahka, spogledljivka, neizobražena in revna, želela si je gosposkega življenja, ki ga je v Lazah tudi dobila. Ona je tudi delni razlog za Martinov notranji propad, saj ga je tudi ona omejevala in nista si izmenjevala ljubezni. Bila pa je tudi slaba mati, saj ko je umrl njen sin Lojze, ni bilo zaznati niti kanček žalosti. Predstavljala je nasprotje Martinovemu ideali, saj je bila tukaj le telesna privlačnost (Štefka Loffer)

Učitelj/nadučitelj Ferjan – ko je bil še učitelj, sta bila z Martinom še zelo dobra prijatelja. Na začetku je bil klečeplazec in je spoštoval pogumne, ko pa je prišlo do spremembe in razvoja pa se je povzpел s svojo prilagodljivostjo na mesto nadučitelja, kjer je prijateljstvo razpadlo. Bil je zelo premeten, saj se je zavedal, da še ni čas za iztopanje in napredno mišljenje za razliko od Kačurja. Bil je tudi hinavec, saj je poljubil Tončko na dan poroke.

Minka – Kačurjeva ljubezen in ideal. Bila je zelo lepa, mlada, lahkoživa in posmehljiva, saj se pogosto norčuje iz Kačurja. (študentska ljubezen)

4. V kakšnih situacijah se osebe znajdejo in kako jih rešujejo?
V zelo različnih, Martin se znajde v zelo težkih situacijah in se začne zatekati k alkoholu, Tončka pa k pohajkovanju z drugimi moškimi.
5. Oblika oz. zgradba teksta (kitice, novele,...)!
Roman je razdeljen na tri dele. Ob prehodu iz dela v del se zamenja tudi prostor dogajanja romana. Vsak del je potem razdeljen še na poglavja. Poglavja ločijo tematike v posameznem delu. Vsako poglavje je potem razdeljeno še na posamezne odstavke.
6. V katero literarno obdobje bi uvrstil tekst? Ali se značilnosti literarnega obdobja kažejo tudi v delu?
V obdobje nove romantike (Kačurjevo doživljanje naravi in okolja; ljubezen do Minke;) s pridihom dekadence (pesimizem, naveličanost, odpor do ustaljenih vrednot → Martin postal klečeplazec) in pa simbolizem (svetloba – tema (dobro – slabo počutje), zvezde (sanje → nedosegljive), Blatni dol in sence (prisposoda za nizkotno in otožno življenje)...)
7. Kakšen je jezik, slog pisanja (slogovna sredstva, s katerimi pisatelj gradi pripoved-mišljeni so dialog, pripoved, tropi in figure, menjava časov, na kakšen način je prisoten pripovedovalec ipd.)?
Cankar uporablja zelo veliko okraih pridevkov, s katerimi opisuje pokrajine, osebe in počutje. Veliko je dialogov, menjav časov ni, razen ko se spominja preteklih dogodkov, torej je zgradba sintetična. Pripovedovalca se zazna v Kačurjevi koži. Jezik je starejši z nekaterimi narečnimi oz. starinskimi izrazi. V celotni zgodbi pa se zazna ciklična zgradba.
8. Bistvo teksta- poanta?!
Bistvo vidim v prilagajanju posameznika družbi, če ne se življenje tako rekoč zaroti proti tebi in se ti dogajajo same slabe stvari, saj si s svojim izstopanjem na nek način izločenec iz družbe. Delo nam lepo prikaže tudi življenje prilagodljivih in manj prilagodljivih ravno na prelomu konzervativne v napredno družbo. Lepo je pa celotna

zgodba povzeta v odstavku proti koncu knjige: “Šel je nekoč mlad fant, napotil se je v svet z lahkim korakom in njegovo srce je bilo polno upanja. Pa ni bilo samo upanja polno, neizmerna ljubezen, vseobsežna je bila v njem. Šel je in je ponudil od svojega bogastva, od svoje ljubezni ljudem. “Glejte, razbojnika, ponuja nam ljubezen - kamenjajte ga!” Zgrnili so se okoli njega in so metali nanj kamenje in blato, dokler se ni zgrudil... In ko je vstal, je šel dalje, čez hribe in je ponudil ljudem od svojega bogastva, od svoje ljubezni. “Glejte, razbojnika, ponuja nam ljubezen - kamenjajte ga!” Zgrnili so se okoli njega in so metali nanj kamenje in blato, dokler se ni zgrudil... Takrat pa se je zgodilo čudo: pest blata je padla v njegovo srce in blato se je razlivalo zmerom više in je zalilo srce do vrha. Težko je bilo, tako da njegovi koraki niso bili več tako prožni in lahki, kakor poprej; hrbet mu je klonil, glava se mu je povescila. In zgodilo se je drugo čudo: od tistega trenutka, ko je bilo padlo blato v njegovo srce, ni hrepenel več v višavo, ne v daljavo; ljubil je močvirja, temo vlažnega gozda, mračne zaseke, gluhe in pozabljene, skrite med hribi. In zgodilo se je tretje čudo: ljudje, ki so ga kamenjali nekoč, so stali zdaj kraj gozda, v gorkejšem soncu, ob močvirju, na trdnejši zemlji, nad zaseko, više v klancu, in so kazali nanj: “Glejte ga, ki nima ljubezni v srcu!”

9. Tvoje osebno mnenje oz. stališče do dela –vrednotenje!

Sama zgodba mi je bila všeč, saj nazorni prikaže dožemanje družbe tistega časa in pa zelo je povezana s pisateljevim življenjem. Zmotil me je po mojem mnenju pretirano pesimistična usmerjenost zgodbe ter preveč nepomembnih podatkov kot npr. opisov nepomembnih delov okolja in nepomembnih podrobnosti na osebah in v samem dogajanju.

10. Nekaj stavkov o avtorju (boi in bibliografija)

Rodil se je 10. maja 1876 na Vrhniki v revni družini. Bil je osmi otrok v družini in zato mu je bilo dostikrat težje kot ostalim. Njegova mati je družino preživljala skoraj sama, saj je njen mož odšel s trebuchom za kruhom v Bosno.

S šestimi leti, torej leta 1882, se je vpisal v osnovno šolo na vrhniškem hribu. Šolo je končal z odliko, tako se je leta 1888 vpisal na ljubljansko realko s pomočjo vrhniških veljakov. Vsa njegova šolska leta ga je spremljalo pomanjkanje denarja in revščina. Leta 1896, ko je maturiral, je odšel na Dunaj študirati stavbarstvo, ker pa mu študij ni godil se je prepisal na slavistiko. Umrl je leta 1918 zaradi pljučnice v Cukrarni, pokopan pa je v t.i Grobnici Moderne, v Ljubljani. Snov za pisanje svojih del pa je črpal iz svojega življenja, izkušenj in znancev.